

De Groene Gids

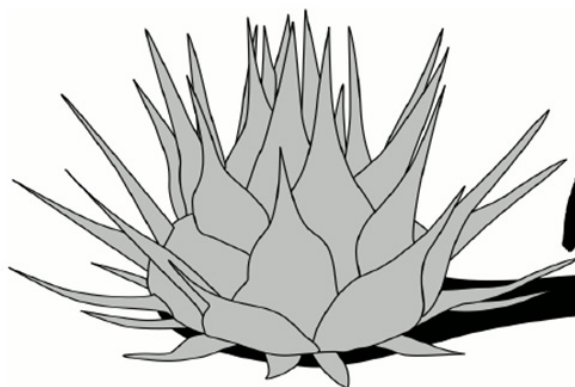
Afdelingsblad van IVN Ede, Nummer 2023 - 1

Met samenvattend jaarverslag 2022

Over scholeksters, zwijnen en een tiny forest

Met de column en achterop de kinderpagina

KARDOEN

Natuurlijk lekker

Biologische voeding en verzorging
Marktplaats 9 6721 JG Bennekom 0318 413067

Gegevens over IVN Ede

BESTUUR

Voorzitter: vacant. voorzitterivnede@gmail.com

Secretaris: waarneming Truus van Otterloo, 0318 621059, secretariaativnede@gmail.com

Overige leden:

Dico Wijma, 06-23612002,

bestuurslidivnede@gmail.com

Financiële- en ledenadministratie: Michiel Sytsma, penningmeesterivnede@gmail.com

ERELEDEN van de afdeling

Joke Veltkamp

GEGEVENS

Postadres: Sprengenberg 9, 6718DD Ede

Ledenadministratie: voor alle mutaties (adreswijzigingen, wijziging rekeningnummer, aanmelden of opzeggen van een lidmaatschap): [ivn.nl/contact](https://www.ivn.nl/contact)

Website: <https://www.ivn.nl/afdeling/ivn-edede>

Webmaster: Joost van Meeteren, webmasterivnede@gmail.com

CONTRIBUTIE (per 1 januari 2023)

Lid: standaard € 25,00 (extra bijdrage mag)

Huisgenoot lid: standaard € 12,50 (extra bijdrage mag)

(Alleen mogelijk in combinatie met een betalend lid)

Vrienden/donateurs dragen bij via bankrekening:

NL 54 INGB 0000 9515 88 t.n.v. IVN Afdeling Ede

De minimum bijdrage bedraagt € 12,50

WERKGROEPEN

Scholen:

Joke Veltkamp, 0317-420703, gewoonjokev@gmail.com

Ad Meijs, 0318-418273, a.meijs@chello.nl

Jeugdclub:

Ineke Jansonius, 0317-413884,

bosvriendjes.ivnede@gmail.com

Vogels:

Hans Westendorp, 0318-418465,

vogelwerkgroep.ivn.ede@gmail.com of

j.g.westendorp@kpnmail.nl

Natuurfotografie:

vacant

Flora:

Wiebe Verbaan, 0318-611947, w.verbaan1@chello.nl

Natuurgidsen:

Christ Elsten, 0318-413797, christelsten@planet.nl

WELKOM NIEUWE LEDEN:

Mirre Berkhof Ede

Betty van de Bunt Ede

E.M. Rozeboom Wageningen

Steeff van Oers Ede

Marjolijn Admiraal Ede

Erik Troquay Ede

Thea van Helden Wageningen

Marleen Brouwer Ede

Martine van Mil Wageningen

Nico van Schaik Bennekom

De Groene Gids

IVN Ede - 2023-1

Van het Bestuur

De eerste Groene Gids van 2023. Hierin is ruimte voor het herdenken van Mathilde van Ravensberg, onze secretaris, die haar familie, vrienden en IVN-Ede veel te jong is overleden.

We blikken terug op alle mooie activiteiten van onze afdeling in 2022. En uiteraard kijken we uit naar alle leuke activiteiten voor het komend jaar. We zijn heel blij met alweer een boordevol activiteitenprogramma voor 2023! Maar er komt meer:

- Het jaarlijkse afdelingsuitje staat voor zaterdag 22 april op stapel; deze keer naar de Oostvaardersplassen (zie verderop),
- Op 25 maart komt er een gezellige middag met excursie speciaal voor nieuwe leden. Zij krijgen daarvoor nog een uitnodiging
- Iedereen is van harte uitgenodigd voor de ledenvergadering (ALV) op dinsdag 11 april, 19.30 uur, Natuurcentrum Veluwe, Groot Ginkelseweg 2a. Waar we héél blij mee zijn: zoals het er nu uitziet kunnen we op die ALV ook 2 nieuwe bestuursleden verwelkomen, naast Michiel Sytsma die het penningmeesterschap en de ledenadministratie op zich wil nemen. We zijn dan als bestuur voorlopig weer op sterkte. Bemoedigend, want wat is het vaak lastig om vacatures op cruciale posities ingevuld te krijgen.

Van de Redactie

Maart brengt ons weer een stapje dichterbij het voorjaar. Wij kijken ernaar uit en we weten bijna zeker dat dit voor al onze lezers geldt. Na de sombere dagen van februari, zien we nu meer zon en de sneeuwkllokjes en krokussen bloeien volop. Hier en daar is zelfs een narcis te zien.

In deze Groene Gids sluiten we het jaar 2022 af met de verkorte jaarverslagen. Het is altijd leuk om te lezen welke activiteiten de werkgroepen ontplooiën.

Er zijn weer mooie artikelen binnen gekomen. Alle schrijvers heel hartelijk dank. En net voor het uitkomen van deze gids: Welkom aan ons nieuwe redactielid, Hetty van der Stoep. Wij zijn blij dat Hetty de redactie komt versterken.

Beste Schrijvers, uiterste datum voor inleveren kopij: 1 mei 2023

Auteursinstructie:

1. Kopij inleveren vóór sluitingsdatum via email: redactie.gg@gmail.com
2. Tekst in doc of docx, maximaal 2000 woorden (vier kolommen)
3. Foto's apart in jpeg of png.
Elke foto neemt een plaats in van 100 woorden
4. In het algemeen geeft een mix van één foto op 250 woorden het meest evenwichtige beeld. Dus 5 tot 6 foto's in een artikel van vier kolommen. Foto's zijn niet verplicht.

Inhoud

- 4 In Memoriam Mathilde van Ravensberg
- 4 Jaarverslag 2022
- 9 De Scholekster
- 10 Jaarlijks uitje 2023
- 10 Tiny Forest bij de Vuurvogel
- 12 Wat raust er door het struikgewas?
- 13 Planten en hun naam 9
- 14 Kunstwerk van de natuur
- 15 Column van Nancy
- 16 Kinderpagina

Foto's voorblad

Boven: Peter Pfeifer

Onder: Yvonne van der Mey

Colofon

Redactie:

Remieke Niermeyer

Nancy Beenken

Corine Klapwijk

vacature

Vormgever:

Leo Klapwijk

Redactieadres:

Remieke Niermeyer, 0318-630638,

redactie.gg@gmail.com

Kopij vóór 1 mei 2023

Auteurs zie de auteursinstructie

De Groene Gids is het contactblad van IVN Ede en verschijnt vier maal per jaar.

De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden artikelen al dan niet te plaatsen, in te korten of aan te passen.

Drukker: Editoo B.V. te Arnhem

In memoriam Mathilde van Ravensberg

AUTEUR: HANS GONGRIJP

Als oud-voorzitter van het bestuur van IVN-Ede kwam het trieste bericht dat Mathilde als gevolg van een verkeersongeluk met kerst was overleden, keihard aan. Het was een zware klap voor haar familie, haar vrienden en ook voor IVN Ede.

Ik kan me nog goed herinneren hoe we voor het eerst met Mathilde kennis maakten. Jeltje had haar gevraagd of zij in ons lustrumjaar 2018 iets wilde schrijven over het 50-jarig jubileum van IVN Ede. Dat wilde Mathilde graag doen en dat leverde twee prachtige artikelen op. Een paginagroot interview met Joke en met mij in Ede Stad en daarna een groot artikel over onze vlinderstruikenactie in De Gelderlander.

Mathilde van Ravensberg

* 21 april 1971 + 25 december 2022

Na een noodlottig ongeluk heeft de Heer tot zich genomen mijn lieve vrouw, onze geweldige moeder, onvergetelijke zus, schoondochter, schoonzus en tante

Mathilde van Ravensberg
* 21 april 1971 + 25 december 2022

Johan Pieper
Stef en Lieke
Andy

Eduard en Corine van Ravensberg
Thamar
Levi

(O)ma Pieper Sakkers
Fam. Pieper

Wij nemen afscheid van Mathilde op 2 januari 2023 om 11:00 in de Goede Herderkerk aan de Ganzeweide 17, 6713 CA Ede.

Aansluitend zullen wij haar naar haar laatste rustplaats brengen op Natuurbegraafplaats Heidepol aan de Harderwijkerweg 37, 6816 VA Arnhem.

U kunt een online condoleance achter laten op:
noachuitvaartzorg.nl/mathilde/

*God is liefde,
en wie in de liefde blijft,
blijft in God,
en God blijft in hem.
1 Joh 4 : 16*

We waren heel erg blij dat het jaar daarop Mathilde bereid was om Jeltje als secretaris op te volgen in ons bestuur. Zij was ruim 12 jaar daarvoor ook bestuurslid geweest bij IVN Nijkerk. Maar na haar verhuizing naar Ede had zij door haar werk als freelance verslaggever en haar kleine kinderen nog geen tijd gehad om zich weer in te zetten voor IVN. Zij was een geweldig bestuurslid, altijd vrolijk en vol humor en wilde meteen ons jaarlijks uitje organiseren naar IVN Nijkerk. Daar was men haar nog niet vergeten en we werden enthousiast onthaald met een prachtig programma. Natuurlijk regelde Mathilde twee jaar later een leuk tegenbezoek bij ons in Ede.

Met Mathilde er bij waren onze bestuursvergaderingen nooit saai en omdat zij lange tijd de enige vrouw was in ons bestuur grapte zij altijd over 'haar mannen'. Zij maakte mooie, heldere verslagen, werkte de leden enquête uit, maakte een nieuwe algemene IVN Ede folder en ondanks haar drukke baan deed zij vaak mee met IVN-activiteiten zoals excursies en onze jaarlijkse uitjes. Met haar lach en leuke opmerkingen was het altijd gezellig op deze bijeenkomsten. Wij zullen haar heel erg missen.

Samenvattend Jaarverslag 2022

AUTEUR: TRUUS VAN OTTERLOO

We zijn het alweer bijna vergeten, maar 2022 begon met een lockdown vanwege het rondwarende corona-virus. Gelukkig duurde dat niet heel lang en konden na januari steeds meer activiteiten doorgang vinden. De natuurgidsencursus ging met veel enthousiaste deelnemers, zij het aanvankelijk online, van start en loopt nog door tot juli 2023. De werkgroepen kropen uit hun corona-schulp, de één wat behoedzamer dan de ander, maar toch! We konden weer gezamenlijk de natuur in, lezingen houden en andere activiteiten organiseren.

Hier onder volgt een globaal overzicht van de vele activiteiten van de werkgroepen van IVN-Ede. Voor wie geïnteresseerd is: de uitgebreidere jaarverslagen zijn/worden gepubliceerd op de website.

BESTUUR: 31 dec 2022 Dico Wijma, Truus van Otterloo

Samenstelling bestuur

Er is binnen/rondom het bestuur heel veel gebeurd in 2022. Zo startten we het jaar met 5 bestuursleden maar sloten we af met slechts 2! Albert Loef (algemeen bestuurslid) en Henk Schuijt (penningmeester) traden voor de zomer af omdat hun termijn erop zat. Helaas kwamen er voor hen geen vervangers. We waren daarom heel blij dat Henk de financiën nog wilde waarnemen tot iemand dat van hem zou overnemen. Michiel Sytsma was daartoe bereid, maar hij had niet de intentie om in het bestuur plaats te nemen. Andere bestuursstaken moesten we met z'n drieën verdelen. En dat deden we, blijmoedig maar ook wel een beetje teleurgesteld omdat er geen versterking gevonden was. Gelukkig hadden we in Mathilde van Ravensberg een hele goede en ervaren secretaris. Zij heeft nog een nieuwe algemene folder voor onze afdeling gemaakt.

Maar in december sloeg het noodlot toe: Mathilde verongelukte... Alle leden zijn hierover gepast geïnformeerd. We gaan/moeten nu verder zonder haar stralende aanwezigheid en inzet. Elders in dit blad staat een In Memoriam voor haar. Gelukkig wordt er door velen hulp geboden en gaan we ondanks dit tragische en ontregelende verlies de toekomst met vertrouwen tegemoet. En dat doen we met de intentie ons sterk te blijven maken voor wat Mathilde nastreefde: een IVN-afdeling in verbondenheid en met gezelligheid, ook buiten de "eilandjes" van de verschillende werkgroepen.

Bloemen van IVN

Tijdens de ALV van 2021

Foto: Wim Müller

Bloemen van IVN Landelijk

Ledenaantallen en financiën

De afdeling groeide in 2022 opnieuw qua leden: van 223 naar 241, een stijging van 17 leden. Het aantal huisgenootleden en donateurs bleef gelijk.

Hoewel de jaarafsluiting bij het inleveren van deze kopij nog niet definitief gereed was, eindigt 2022 naar verwachting met een bescheiden positief saldo. Hier en daar komen de kosten van een werkgroep boven hun begroting uit, maar deze overschrijdingen worden door andere posten weer gecompenseerd.

Activiteiten

Naast alles wat werd besproken en geregeld in een ALV, een viertal bestuursvergaderingen en twee werkgroepenoverleggen, is er veel tijd besteed aan het opschonen en aantrekkelijker maken van onze website. Hierbij was Joost van Meeteren als websitebeheerder intensief betrokken. Ditzelfde geldt voor het aanmaken en in gebruik nemen van g--mailadressen voor de bestuursleden.

Teneinde enig overzicht te krijgen/houden is geïnventariseerd waar de bezittingen van de afdeling zich op dit moment bevinden. Een eigen vaste ruimte blijft een wens voor de toekomst.

Dit jaar zijn er bijeenkomsten gehouden in zowel het gebouw van de Zanderij als van de Proosdijboerderij. Omdat de Zanderij verbouwd wordt, kunnen we daar een tijdlang niet terecht. Veel van onze materialen zijn daarom verhuisd naar een kast van de Proosdijboerderij.

Samenwerking met andere natuurorganisaties

Er zijn dit jaar weer wat kleine stappen gezet in nadere samenwerking met zowel de publieksboerderij de Proosdij als met het Natuurcentrum Veluwe. Vanaf beide locaties zullen in 2023 IVN-wandelingen starten: twee vanaf het natuurcentrum en vier korte seizoenswandelingen vanaf de Proosdij.

IVN Ede participeert in de persoon van Hans Gonggrijp in het burgerinitiatief 'Gletsjerparadijs' van Stichting Renkums Beekdal. Er wordt een gebiedsproces opgezet voor het hele stroomgebied van de Renkumse Beek tussen de Veluwe en de Rijn. Het doel is het unieke karakter van het Renkums Beekdal te behouden.

Verslagen van de werkgroepen:

REDACTIE GROENE GIDS: Remieke Niermeijer, Corine Klapwijk, Nancy Beenken

Afgelopen jaar hebben we met veel plezier vier Groene Gidsen verzorgd. Onderwerpen als paddenstoelen, vogeltrek, padden, nachtvinders en het jaar van de merel kregen de aandacht. Ook werd er in iedere Groene Gids geschreven over het wel en wee van steeds twee werkgroepen. We zijn heel blij dat er steeds weer mensen bereid zijn kopij aan te leveren.

De kinderpagina is inmiddels een vast onderdeel van de Groene Gids. Nancy Beenken en Ineke Jansonius verzorgen om beurten deze pagina.

Als redactie hebben we totaal vier keer vergaderd, waarin we spraken over de inhoud en lay-out van de Groene Gids. Het contact verloopt verder via mail en whatsapp.

Steeds proberen we actuele onderwerpen in de Groene Gids aan de orde te stellen. Als je als lezer suggesties hebt, horen wij die graag. Ook proberen we binnen de kaders van de mogelijkheden die het programma biedt, de Groene Gids qua lay-out zo mooi mogelijk te maken. Dank aan Leo Klapwijk die iedere keer weer werkt aan een overzichtelijke, goed leesbare Groene Gids.

We kregen twee nieuwe redactieleden. Helaas heeft een van hen besloten zich toch weer terug te trekken. We zouden er graag nog een redactielid bij hebben. Dus als je dit leest en je voelt iets voor redactiewerk, meld je aan bij redactie. gg@gmail.com.

FLORAWERK GROEP, coördinator Wiebe Verbaan

De flora werkgroep bestaat op het ogenblik uit elf leden, die er naar streven er om de veertien dagen op uit te trekken. We zijn dit jaar voor het eerst op 9 maart de natuur in geweest. De gemiddelde opkomst was zes personen met als dieptepunt slechts twee.

De natuurgebieden waar we dit jaar geweest zijn liggen in de gemeenten: Ede, Wageningen, Barneveld, Arnhem en Renkum. Het weer werkte mee, veel zon en droog op nagenoeg alle wandelingen. De Blauwe Kamer viel deze keer een beetje tegen, wel veel vogels maar daar waren we niet op uit. De Jufferswaard was prachtig met de meidoorns in volle bloei. De herfstwandelingen met heel mooie kleuren en veel paddenstoelen. De laatste wandeling in 2022 was op 14 december op Wolfheze Hoog: prachtig licht door de bomen en houtzwammen om van te genieten.

Florawerkgroep, Sintjansvlinder
Foto: Frits Storm

Werkgroep Natuurgidsen, Excursie
Foto: Jeltje Zeelenberg

Werkgroep Vogels, Uil
Foto: Henk Schuijt

WERKGROEP VOGELS, coördinator Hans Westendorp

In 2022 telde de vogelwerkgroep 25 leden; zes vrouwen en negentien mannen. We hebben 18 vogelexcursies voor publiek georganiseerd. Zomaar een greep uit de vele soorten die er tijdens deze wandelingen zijn gezien en/of gehoord: kleine bonte specht, appelvink, kuifmees, tapuit, geelgors, veldleeuwerik, blauwe kiekendief, roodborsttapuit, klapekster, raaf, grasmus, nachtzwaluw.

Leden van de vogelwerkgroep inventariseren op zes locaties de broedvogels (BMP-tellingen). In december worden de wintervogels op twee PTT-routes geteld en in Otterlo worden gedurende het broedseizoen de vogels in de bebouwde kom geteld (MUS-telling). Daarnaast worden in het voorjaar op enkele locaties huiszwaluwen geteld en in juni tellen we op de Edese hei maar liefst drieëndertig nachtzwaluwen. Alle inventarisatiegegevens worden gedeeld met Sovon. De oeverzwaluwwand in de nieuwbouwwijk Kernhem-West (eigendom van de gemeente Ede) wordt sinds 2021 beheerd door de vogelwerkgroep. Net als het jaar ervoor hebben ook in 2022 oeverzwaluwen in de wand gebroed. Na het broedseizoen was het om bouwtechnische redenen noodzakelijk de wand te verplaatsen. We hebben daarna de nestgaten weer geschikt gemaakt voor het broedseizoen 2023.

Tijdens de gierzwaluwnestkastencontrole telden we maar liefst negentien jonge gierzwaluwen in zeven bezette nestkasten; een heel goed jaar. Een bijzondere verrassing was het succesvolle broedsel in de keramieken nestpot (bij Bruna). In november hebben we onze laatste activiteit van dit jaar verricht: in het Ericapark in Bennekom hebben we een nestkast voor bosuilen geplaatst. In de omgeving worden regelmatig bosuilen gehoord en af en toe gezien. Wellicht heeft het paar bosuilen ergens in de omgeving al een geschikte natuurlijke holte tot hun beschikking en zitten ze nog niet op onze nestkast te wachten, maar voor het geval deze (onbekende) nestplaats om een of andere reden verloren gaat, is er alvast een alternatieve broedplaats beschikbaar.

WERKGROEP NATUURGIDSEN, coördinator Christ Elsten

In 2022 zijn er door de werkgroep twee lezingen georganiseerd: de eerste online door dr Maartje Klapwijk over de letterzetter; de tweede "Live" in de Zanderij door Henk van Paassen over 30 jaar weidevogelbeheer in het Binnenveld. De werkgroep organiseerde een wandeling in de Binnenveldse Hooilanden, voorafgaand aan de ALV op 9 juni in de Hoge Born. Leden van de vogelwerkgroep traden als gids op.

Het jaarlijkse afdelingsuitje werd door ons georganiseerd op 17 september. We waren te gast bij IVN De Ronde Venen & Uithoorn. In de morgen werden we door plaatselijke natuurgidsen rondgeroeid door het natuurgebied De Botshol en in de middag, na een heerlijke lunch, hebben we een wandeling gemaakt in het natuurgebied De Waverhoek.

Als laatste activiteit was er op 29 oktober de wandeling in het kader van de Nacht van de Nacht in een donker Binnenveld. Na een lezing door Hans Westendorp over de sterrenhemel volgde een wandeling in het donker om op deze manier de lichtvervuiling te kunnen waarnemen.

JEUGDCLUB DE BOSVRIENDJES, coördinator Ineke Jansonius

In 2022 had Jeugdclub De Bosvriendjes twintig tot vierentwintig leden, meestal ongeveer drie keer zoveel jongens als meisjes. Na een paar jaren met aangepaste activiteiten in verband met corona, hebben we dit jaar alle activiteiten volgens plan kunnen uitvoeren. We zijn zes keer in 'ons bos' bij de waterscouts in Bennekom geweest en hebben drie keer een uitstapje naar een ander gebied gemaakt om een gevarieerder aanbod aan activiteiten te hebben. Zo hebben we waterbeestjes gevangen in Veldhuizen, natuuringo langs de Rijn gespeeld en hebben we geholpen bij het opschonen van de heide in het mierenreservaat. De Bosvriendjes hebben een vaste groep begeleiders, die dit jaar te klein was voor een goede begeleiding van alle activiteiten. Met hulp van andere IVN-ers en ouders zijn alle activiteiten zonder problemen doorgegaan. De Bosvriendjes sturen regelmatig kopij in voor de Groene Gids en via de website is hun blog te volgen.

Fotos: Scholenwerkgroep

WERKGROEP NATUURFOTOGRAFIE, waarnemend coördinator Wim Müller

De twee voorgaande jaren met coronamaatregelen hebben de werkgroep Natuurfotografie geen goed gedaan. Een tiental leden zegde hun lidmaatschap op waarbij gezondheidsredenen het meest genoemd werden. In maart stopte ook Ab van der Linde, de coördinator van de werkgroep, wegens 'fysieke problemen', waarna de werkgroep stil lag. Op 15 september werd bij Ab longkanker met uitzaaiingen geconstateerd; op 23 oktober is hij na een kort ziekbed overleden. Op dit moment neemt Wim Müller de functie van coördinator tijdelijk waar, een rol die hij in het verleden eerder heeft vervuld. Er wordt uitgezien naar een opvolger.

IVN natuureducatie Gelderland heeft deze zomer een aantal wanden van de nieuwe kantoorruimte opgefleurd met fotobehang. De hiervoor uitgekozen foto's zijn gemaakt door leden van onze werkgroep! Een mooi compliment.

Nadat Wim de vraag had voorgelegd, gaven 13 werkgroepleden aan graag als werkgroep een doorstart te willen maken. Er werd een programma opgesteld voor het vervolg van 2022. Maar de drie geplande buitenactiviteiten in 2022 zijn vanwege te weinig deelnemers toch niet doorgegaan.

Een eerste (publieks)fotoworkshop op 21 mei op het landgoed van Kasteel Hoekelum was wel een succes en werd door de deelnemers als leerzaam en gezellig ervaren. De nadruk lag vooral op kijken naar de omgeving en het isoleren van onderwerpen. Een tweede fotoworkshop in oktober met het thema paddenstoelen moest vanwege het slechte weer helaas worden geannuleerd.

Op dinsdag 8 november 2022 tenslotte gaf Arjen Heeres, oud-lid van de werkgroep, een interessante presentatie over zijn 'reis in de natuurfotografie'.

WERKGROEP OTTERLO, deze is in 2022 helaas opgeheven wegens een tekort aan actieve leden. Uit de Groene Gids van 2022-4: 'Ondanks pogingen om meer actieve leden voor onze werkgroep erbij te krijgen, is dat de laatste jaren niet gelukt. Het werd steeds lastiger om onze activiteiten door te laten gaan. Daarom hebben we besloten om onze werkgroep op te heffen.'

In 2023 houden we de Zanding nog in de gaten, maar alleen tijdens de vliegtijd van de heidevlinder en de kommavlin-der. Deze route is waardevol juist omdat die al 22 jaar wordt gelopen. Oud-Reemst heeft veel bijzondere vlinders en die telling houden we er ook in. We doen dit in het vervolg als individuele leden van IVN Ede, zonder lid te zijn van een ondersteunende werkgroep.

WERKGROEP SCHOLEN, coördinator Joke Veltkamp

De werkgroep telt zo'n 30 jeugdnatuurgidsen, maar helaas meldde een aantal zich af vanwege gezondheidsredenen of drukke werkzaamheden. Soms was het daardoor lastig om voldoende gidsen bij elkaar te krijgen, met name voor klas-sen van 30 kinderen of meer.

Suzanne Belleman werd in juni onze nieuwe contactpersoon bij IVN Het Groene Wiel.

Met 53 uitgevoerde buitenlessen hebben we in 2022 toch weer zo'n 1300(!) leerlingen mee kunnen nemen naar buiten. Niet langer gehinderd door corona-beperkingen en rijkelijk voorzien van prachtig zonnig weer konden we volop genie-ten van het werken in de natuur, de lessen in het bos of bij het water. Naast de via het Groene Wiel aangevraagde les-sen zijn schoolgidsen ook actief geweest bij de boomfeestdag in het Binnenveld, met kinderen werken op de heide, Feest voor de Natuur bij publieksboerderij de Proosdij, het controleren van door scholen teruggebrachte leskisten van Het Groene Wiel, het planten van een Tiny Forest bij basisschool De Vuurvogel, het aanleggen van voedselbosjes bij enkele basisscholen, kabouterwandelingen (uit excursieprogramma van de afdeling), slootjesdag, kinderdorp Benne-ekom en in de bibliotheek van Bennekom in verband met het thema kinderboekenweek GIGA-Groen... Een imposante lijst!

Ter afsluiting van het voorjaar spraken de gidsen op 7 juli bij Hoekelum af om te wandelen en kennis te maken met Suzanne Belleman als nieuwe contactpersoon bij IVN Het Groene Wiel.

Op 6 september togen we naar Renswoude om samen met IVN-ers Ria en Rob van de Bor het Leughtenpad te lopen, een natuur-ontdekkpad dat mede door hen ontworpen is.

Bij en in Het Natuurcentrum Veluwe sloten we op 18 november het jaar af.

Na een wandeling naar de Schaapskooi werden 3 jubilarissen verrast met een cadeautje. Zowel Remieke Niermeyer als Frederiek Middellink zijn al ruim 40 jaar actief, terwijl Truus van Otterloo 25 jaar geleden startte met het scholenwerk. Suzanne Belleman vertelde over haar plannen voor de komende tijd en had voor iedere gids een bedankje meegebracht. Het was een zeer geanimeerde morgen.

De Scholekster

AUTEUR: HENK VAN PAASSEN

In 2023 is de scholekster voor de 2e keer vogel van het jaar. De 1e keer was dat in 2008. Nu 15 jaar later gaat het

nog steeds niet goed met de scholekster in Nederland. De Vogelbalans 2022 laat zien, dat de scholekster net als andere weidevogels, zoals kievit, grutto en wulp te maken hebben met een negatieve aantalsontwikkeling. Sovon noemt de scholekster onze nationale pechvogel. Waarom gaat het zo slecht met onze 'Bonte Piet' en wat kunnen wij doen om het tij te keren?

Scholekster als indicator

Een belangrijke oorzaak van de achteruitgang van de scholekster is de intensivering van de landbouw, waar ook andere weidevogels mee te maken hebben. Maar de scholekster is niet alleen een weidevogel, maar bovenal een wadvogel. Grote aantallen overwinteren in de Waddenzee en het deltagebied en hebben daar vooral veel te lijden van veranderingen in de mosselcultuur. Daardoor wordt hun belangrijkste voedselbron, de mossel, bedreigd met alle gevolgen van dien. Recentelijk onderzoek heeft uitgewezen dat de achteruitgang van de scholekster niet alleen het gevolg is van een tekort aan voedsel en geschikt leefgebied op het boerenland, maar ook van een stijgende zeespiegel (klimaatverandering), een toenemende recreatie en een hoge predatie. Het gaat dus om een veel breder probleem, dat te maken heeft met de kwaliteit van onze leefomgeving.

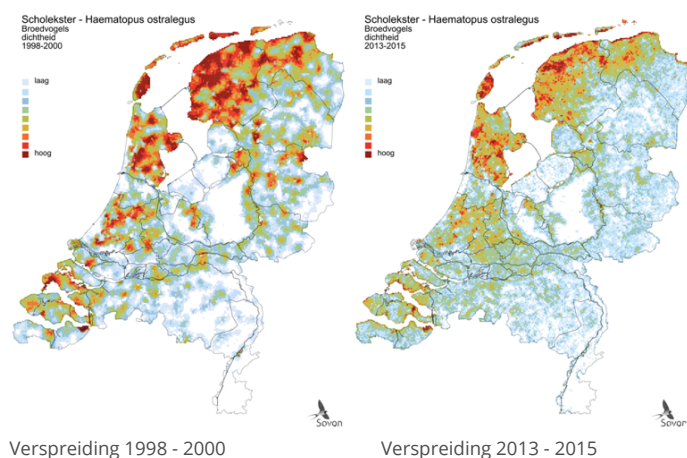
Scholekster opent mossel

Foto: Peter Pfeifer

Oproep aan vrijwilligers

Tijdens het 'Jaar van' roepen Sovon en Vogelbescherming de hulp van vrijwilligers in om gaten in de kennis rond een soort in te vullen, in dit geval de kennishiaten rond de scholekster. De scholekster wordt gezien als indicatorsoort voor de hierboven genoemde problemen. Vrijwilligers met een hart voor de scholekster kunnen op verschillende manieren bijdragen aan het Jaar van de scholekster. Met name door mee te werken aan het inventariseren van de scholekster in stad en land. Waar is sprake van afname en waar is toename? Wij zien dat er steeds minder scholeksters broeden op boerenland, en ook in ons eigen Binnenveld tellen wij nog slechts enkele scholeksterparen.

Wij zien ook dat er steeds meer scholeksters broeden op daken in de stad, op platte daken van scholen, kantoren en bedrijfsterreinen, ook in Ede en Wageningen. Maar wij hebben geen actueel beeld van het aantal broedgevallen in de stad. Sovon beschikt alleen over verspreidingskaarten van de scholekster in 2000 en 2015.

Verspreiding 1998 - 2000

Verspreiding 2013 - 2015

Scholekster op het Dak

Via het initiatief Scholekster op het Dak kan iedereen bruikbare gegevens aanleveren over dakbroedende scholeksters in de stad. Zo hopen Sovon en Vogelbescherming erachter te komen of de scholekster inderdaad steeds meer naar de stad trekt. In 2008 broedde 5% van de populatie in de stad (Bron: Sovon).

Vraag is nu: Hoeveel scholeksters broeden er anno 2023 in stedelijk gebied?

Doe mee!

Wil je mee doen en wil je weten wat jij kan doen in het Jaar van de scholekster? Kijk dan voor meer informatie en een overzicht van de activiteiten op www.scholeksterophetdak.nl. Op deze website zijn gedurende het hele jaar updates over het Jaar van de scholekster te vinden. Daarnaast blijven natuurlijk ook de boerenlandgegevens waardevol voor het populatieonderzoek van de Scholekster.

Meer informatie of vragen:

Henk van Paassen, VBN-stadsvogeladviseur in Ede en WBO-vrijwilliger Binnenveld, tel. 06-13685805

Jaarlijks Uitje

Dit jaar gaan we in het kader van het jaarlijkse IVN-uitje een bezoek brengen aan de Oostvaardersplassen op zaterdag 22 april. Leden van de Vogelwerkgroep van IVN Ede zijn deze keer intensief betrokken bij het uitje. Om de grootsheid van de Oostvaarderplassen ten volle te kunnen beleven willen we in alle vroegte in het gebied aankomen. Daarom is er de mogelijkheid om reeds met een vroege groep te vertrekken (06.00) of met een iets latere groep (08.30). Vertrekpunt is de noordkant Station Ede-Wageningen.

Voor deelnemers van beide groepen is er vervolgens de mogelijkheid om óf een voettocht van 5 km langs drie vogelkijkhutten te maken, óf een wandeling van 10 km door de Stadsbossen Lelystad. Vóór vertrek naar huis om 13.00 uur is er koffie/thee en gebak in het bezoekerscentrum Oostvaarderplassen.

Een verrekijker, passende kleding en vooral goed schoeisel zijn belangrijk voor een mooie dag. Voor meer informatie en opgave: j.g.westendorp@kpnmail.nl of christelsten@planet.nl

Tiny Forest...

... BIJ DE VUURVOGEL
AUTEUR: INEKE JANSONIUS

De Vuurvogel huist in een monumentenpand, dat de afgelopen anderhalf jaar energie-neutraal gemaakt is. Een enorme verbouwing, die ook zijn sporen op het schoolplein heeft achtergelaten. En wat voor schoolplein. Schoolplein is niet het goede woord, deze school heeft veel buitenruimte met een ruime moestuin, bloemen en een tuincommissie die voor het onderhoud zorgt. En er is een stukje gras met een prachtige berkenboom. Hier is ruimte voor wat de school nog niet heeft: een eigen bos. Op 8 november is het eindelijk zover. Na maanden van voorbereiding om tot een goed ontwerp, een mooie naam en goede afspraken voor het beheer te komen, is het plantdag. In de herfstvakantie zijn woekerende bramen verwijderd en is de grond plantklaar gemaakt. Er is een paadje, een buitenlokaal met boomstammen rond de berk en het lege bos is beschermd met een hekje. De plek ligt klaar, nu de bomen nog.

Wethouder Versteeg plant de eerste boom met twee leerlingen

Foto: De Vuurvogel

De plantdag begint met het onthullen van de naam door wethouder Arnold Versteeg en het planten van de eerste boom door de wethouder en twee leerlingen uit klas 4 (groep 6). Gat graven, eik in het plantgat, aarde terug in

het gat en grond aanstampen, zodat de boom stevig staat. Én een label aan de boom, zodat we straks ook nog weten welke boom de eerste is.

Daarna mag de rest van de klas ook aan de slag in Het Magische Vuurvogelbos. We beginnen met klas 4, omdat deze klas – samen met klas 5 – de taak van Forest Rangers op zich krijgt. Zij moeten ervoor zorgen dat het bos goed gaat groeien.

Klas 4 maakt een begin met het bos

Foto: De Vuurvogel

In groepjes van 2 gaan ze hun eigen boom planten: boom kiezen, gat graven, boom planten en aan de boom een label hangen met in ieder geval je eigen naam en als je wilt een leuke naam voor de boom. Na het planten komt het invullen van het bomenpaspoort. Hoe ziet je boom eruit, hoe dik is hij al en hoe hoog?

Als dit klaar is mogen ze verder gaan met planten tot de les voorbij is. Hoewel dit sneller kan nu er geen bomenpaspoort meer ingevuld hoeft te worden, is het aantal extra bomen dat geplant kan worden beperkt. Zo wordt het een lange dag.

We besluiten hierna te helpen met graven. In de wisseltijd tussen de klassen graven we alvast wat gaten. Minder leuk, maar het graven valt de kinderen nog zwaar. Er zitten veel harde plekken in de grond en de scheppen zijn vrij groot. Hierna gaat het tempo omhoog. Zo moeten ook kleuters bomen kunnen planten. Dus hier geen polonaise door het bos of ander apart kleuterprogramma, maar gewoon bomen planten. En dat gaat prima!

Het planten van een Tiny Forest is relatief eenvoudig. Er is geen plan, alle soorten komen kris-kras door elkaar. Zolang het ongeveer 3 bomen per vierkante meter zijn is het goed. Dit maakt dat de kinderen vrij zelfstandig kun-

Jouw nieuwe verrekijker koop je bij: Natuurgadgets.nl

Ook voor:

- Veldgidsen
- Zaklampen
- Loepen
- Bushcraft
- Vleermuisdetectors
- Scouting
- Wandelen
- Cadeautjes
- en nog veel meer ...

Bel 0318 - 260001 voor een afspraak (Wolfheze)

Wij ontvangen je graag in onze sfeervolle ontvangstruimte - ruime keus in alle prijsklassen

Dealer van o.m. Barr & Stroud, Bresser, Bynolyt, Eschenbach, Kowa, Meopta, National Geographic, Vortex

nen werken en dat doen ze goed. Het plantgoed ligt klaar in vuilniszakken, zodat de wortels niet te snel uitdrogen. En er ligt een briefje bij met de naam. Het valt op dat de leerlingen vanaf klas 2/3 (groep 4/5) de briefjes lezen en een keuze maken. Ze kennen niet alle bomen en struiken, maar er zijn namen die ze herkennen en doen besluiten hier wel of niet voor te kiezen. Wilde peer en Wilde appel zijn snel geplant, dat deze voor mensen niet zo lekker zijn als hun gekweekte naamgenoten gaan ze nog ontdekken de komende jaren.

Een meisje dat graag vlierbloesemlimonade drinkt, kiest een vlier. De struik krijgt van haar de naam Vliertje. Twee meisjes komen naar mij toe. Het ene meisje heeft een hondsroos in haar hand en haar vriendinnetje wil eigen-

Het planten is klaar!

Foto: Ineke Jansonius

lijk ook een roos planten. "Wat denk je van deze? Het is ook een soort roos en de bladeren ruiken lekker naar appeltjes". Voorzichtig wrijft ze met haar hand over het blad om even later de appelgeur te ruiken. Deze wil ze wel en blij gaan de meisjes weg, de een met de hondsroos en de ander met de egelantier. Twee jongens willen bomen die goed zijn voor vogels. Dan denk je natuurlijk eerst aan bessen, een lijsterbes of Gelderse roos. Maar een vogel wil ook een nestje maken. Daarom krijgen ze van de hovenier een hazelaar en een besdragende struik mee. Ze planten ze naast elkaar in hun vogelbosje.

Soms is kiezen heel moeilijk. Een meisje loopt maar heen en weer langs alle zakken en komt niet tot een keuze. Hier moet geholpen worden. Een van de hoveniers komt met een mooie oplossing.

"Heb je een huisdier?"

"Ja."

"Wat voor huisdier heb je?"

"Een kat"

"Wat denk je van deze, een katwilg?"

"Ja, die wil ik"

Alleen de hogere klassen vullen een bomenpaspoort is. De lagere klassen hoeven alleen te planten en dat kunnen ze snel! Het wordt een sport om zoveel mogelijk bomen te planten. Aan het eind van de schooldag is het bos bijna vol. Verschillende kinderen komen weer langs om aan hun ouders te laten zien welke boom ze geplant hebben. En de BSO zou ook nog komen planten..... Willen ze nog, ze zijn als leerling immers al geweest. Maar ze hebben zich er zo op verheugd dat ze nóg een keer mochten. Vlugg

graven we nog een paar gaten en enthousiast worden die snel gevuld. Helaas is het bos dan echt vol. De overgebleven struiken gaan mee terug met de hovenier ("Ik had wat extra meegenomen"), de scheppen gaan weer in de auto en alle helpers van IVN gaan weer naar huis. Het was een prachtige dag. Nu is het wachten op het voorjaar, wanneer al deze bomen en struiken gaan groeien.

Ga gerust een keer kijken, het ligt op de hoek Wulplaan/Nachtegaallaan.

Bord Het magische Vuurvogelbos

Foto: De Vuurvogel

Wat raust daar door het struikgewas?

AUTEUR: YVONNE VAN DER MEY
BRON NIEUWSBRIEF LEDENCOMMISSIE GELDERLAND,
NATUURMONUMENTEN (FOTO'S VAN AUTEUR)

Ik kan me voorstellen dat het met deze titel niet meteen duidelijk is waar het over gaat. Dit artikel gaat over het liefdesleven van wilde zwijnen, de zogenaamde raustijd. Vrouwen en mannen leven apart gedurende vrijwel het gehele jaar. De volwassen mannelijke zwijnen (keilers) leven solitair of soms met een jongere keiler samen. De

Familiegroep onder leiding van de leidende zeug op de achtergrond

dames (zeugen) leven met zussen, dochters en hun jongen in een familiegroep (rotte) in een zogenaamde matriarchie, een samenleving die geleid wordt door vrouwen. De meest sterke en ervaren zeug heeft de leiding. Zij neemt het initiatief om te vluchten of te vechten en leidt de groep naar een plek waar eten, veiligheid of water te vinden is.

De heren gaan op zoek naar de zeugen tijdens de raustijd. Dat is niet elk jaar op hetzelfde moment, maar loopt van november tot en met februari. De keilers worden in het grootste deel van het jaar niet getolereerd in de buurt van familiegroepen en dat heeft een goede reden. Wilde zwijnen eten ook vlees en een keiler vind het geen enkel probleem om een big op te eten. Hij voelt daarbij geen enkel vaderschapsgevoel. De zeugen daarentegen zijn over het algemeen super goede moeders. Bereid om hun kinderen tegen elk gevaar te beschermen, ook tegen een veel grotere en sterkere keiler. In de raustijd veranderen de hormonen van de zeugen en ze verspreiden een geur die aangeeft dat ze bereid zijn om te paren (ze zijn berig). In deze

Zware keiler met schuim om de bek. Hij is er klaar voor.

periode zijn de keilers elkaars concurrent geworden. Alleen de sterkste mag voor nageslacht zorgen. De raustijd is een heftige en niet echt romantische periode in het jaar voor het wilde zwijn. Als er meerdere keilers in de buurt van een berige zeug rondlopen zullen ze elkaar uitdagen en regelmatig komt het dan tot een gevecht. Zo'n zware keiler heeft meestal grote slagstanden. Die klappert hij op elkaar om ze scherper te maken en daardoor krijgt hij een laag schuim om

Indrukwekkende tanden

zijn bek. Dat schuim veegt hij af aan bomen en struiken. Op deze manier slijpt hij ook zijn tanden. Wilde zwijnen zijn geen zachtzinnige minnaars. De rusttijd verloopt niet geluidloos. Tijdens de gevechten gillen de keilers het vaak uit met behoorlijk wat decibellen. Als een (jonge) zeug gedekt wordt gilt ze het ook nog wel eens uit. Als alles naar wens gegaan is, worden ongeveer 115 dagen later de biggetjes geboren. TIP: Hou je hond nu zeker aan de lijn, want een ontmoeting tussen hond en keiler loopt vrijwel zeker slecht af voor de hond.

En hier gaat het om: een nieuwe generatie wilde zwijnen

Meer dan alleen bloemen en planten voor kamer en tuin

Harkes tuincentrum
4 seizoenen leuk!
voor alles wat groeit en bloeit in kamer en tuin

Ingang

Harkes tuincentrum
...daar bloeit wat mooi

Klinkenbergerweg 29 Ede tel. 0318-612694
www.harkestuincentrum.nl

Planten en hun naam 9

AUTEUR: CORINE KLAPWIJK
(WEGENS ZIEKTE VAN REMIEKE NIERMEIJER)

Bosanemooon of *Anemónememorósa*

De naam anemónememorósa komt van het Griekse anemoone, dat is ontstaan uit anemos: wind. Verklaring: wanneer de wind vat krijgt op de bloemblaadjes vallen deze snel op de grond. Volgens anderen slaat de naam op het feit dat de bloempjes al met een klein beetje wind meebewegen. Hierop zou de oude Latijnse benaming flos venti: windbloem duiden. Omdat de naam bosanemooon slaat op een plant die in het bos zijn natuurlijke standplaats heeft, kreeg zij de wetenschappelijke soortnaam nemorosus: bosbewonend.

In de verschillende delen van ons land vinden we voor deze plant verschillende namen. In de Overijsselse Achterhoek de naam koekoeksbloem, omdat de plant bloeit in de tijd dat de koekoek naar zijn winterkwartier terugkeert. In westelijk Brabant kent men de naam puitebloem. Waar die naam vandaan komt, is niet duidelijk. Puite is een streektaalwoord voor kikker of kikvors.

In de omgeving van Zutphen komt men de naam achteromkierkje tegen. Deze naam zou kunnen verwijzen naar het heen en weer waaien door de wind of het meedraaien van het bloempje met de zon.

Bosanemooon

Engelwortel

Zevenblad

Engelwortel of *Angélica Silvestreis*

De geslachtsnaam angélicus komt van het Latijnse woord angelos, dat boodschapper betekent. Het verhaal gaat dat een engel dit kruid als geneeskruid voor de lijdende mensheid aangewezen had. Een andere legende vertelt dat het de aartsengel Raphael was, die een kluizenaar aanraadde het kruid tegen de pest te gebruiken.

De plant komt vooral voor op vochtige plaatsen en in weilanden langs randen van sloten. Er is ook een zeldzame soort: de grote engelwortel. Deze wordt vooral gebruikt voor medische doeleinden: eetlustopwekkend en goed voor de spijsvertering. Het is een grote, forse plant met stevige stengel en forse bladeren. De bloemen zijn geelgroen en staan in schermen.

Streeknamen van de engelwortel zijn: cleine angelica, waterangelica, wilde engelwortel en wild engelkruid. Men kan net als van de stengels van fluitekruid, ook van de stengel van engelwortel fluitjes maken.

Zevenblad of aegopodium podgraria

De naam zevenblad spreekt voor zich: het samengestelde blad heeft zeven kleine blaadjes.

De geslachtsnaam is samengesteld uit aigos en podion. Aigos betekent geit en podios betekent voetje of pootje, dus geitenpootje. Geitenpootje zou verwijzen naar de kroonblaadjes van de bloempjes en pootje naar het naar binnengeslagen slipje of tongetje.

De naam geitepootje is in onbruik geraakt. In Frankrijk kom je nog wel pied de chèvre en pied de bouc tegen. Andere namen zijn krèjepoot (Overijssel), hanepoot (Groningen) en geiteblad (Zuid Limburg).

Tegenwoordig kom je de naam tuinmansverdriet tegen. In Salland en Twente hoor je de namen krup-deur-den-tuin en kroep dör-den-toen. De wortelstok van deze plant kruipt zowel links als rechts door de bodem en hieruit groeien op de knopen de wortels, zodat een wirwar aan wortelstokken en wortels ontstaat, die je bijna niet verkrijgt.

De bladeren lijken op die van de es en de vlier. Daardoor onstonden namen als de wilde es (op Walcheren) en wilde vlier op veel andere plaatsen in ons land.

Zevenblad is een mooie bodembedekker in het bos en in de natuurlijke tuin.

Door de Latijnse soortnaam podagraria kreeg de plant ook de naam voeteuvelplant. De plant had lang geleden de faam geneeskrachtig te zijn. Het sap hielp vooral tegen een soort jicht in de benen. In Heukels staat voor zevenblad ook de naam keesbloem, omdat de schermbloem op gerapte kaas zou lijken.

Uit: Planten en hun naam, een botanische lexicon voor de Lage Landen, H.Kleijn, Meulenhoff Amsterdam, 1979

Bloem geitenpootje

Bron: floravannederland.nl

Kunstwerk van de natuur

AUTEUR: CORINE KLAPWIJK (FOTO'S VAN AUTEUR)

In de natuur kom je heel veel kunstwerken tegen. Dood hout in allerlei vormen, begroeid met mossen of varens: de mooiste kunst.

Stervend hout kom je in staande, liggende en vermolmde vorm tegen in het bos. Insecten, bacteriën en schimmels doen zich te goed aan dit stervende hout. Stervend hout is het hout aan de buitenzijde van de boom net onder de schors. Het hout in de kern van de boom gaat eerst dood.

FA ROOSENBOOM

Graanhandel

ROOSENBOOM
VERKOOPADRES: KAMPSTRAAT 10

- Konijnvoer
- Honden en Katten
- Vogelvoer
- Duivenvoer
- Hooi per zak of baal
- Haksel, Houtvezel of stro
- Kunstmest
- Biologische Meststoffen
- Potgrond
- Bemeste Tuinaarde
- Compost

Telefoon 0318-610680

ROOSENBOOM BOSPOORT 33

Molenaar, graan en meel

Fourage en Kunstmesthandel

Vogelzaden en Kleindiervoeders

Geopend:

Ma t/m Vrij 08.30 – 12.30

13.30 – 18.00

Zaterdag 08.30 – 14.00

Dood hout is van grote waarde in het bos. Het staande dode hout is van waarde voor insecten, vogels en zoogdieren zoals vleermuizen en boommarters. Wanneer het op de grond ligt en de omgeving van het dode hout vochtiger is, heeft het hout waarde voor allerlei mossen, varens en schimmels, voor larven van vele kevertjes en als schuilplaats voor zoogdieren, zoals muizen, egels, en reetjes.

Sommige bomen sterven af door lichttekort. Het bladerdek van het bos is dan zo dik dat de zon en het daglicht er niet doorheen komen. Lichtgevoelige bomen houden het dan niet lang vol. Andere bomen sterven door extreme droogte. Denk aan de beuken die door de droogte dood gaan en vanwege de veiligheid in het bos gekapt moeten worden. Ook een zware storm kan de oorzaak zijn van

het omvallen van bomen, waardoor de bomen doodgaan. Het kan ook zijn dat dieren eindeloos schuren langs de bast van de boom, waardoor de boom langzaam doodgaat. In een natuurlijke situatie heeft de natuur vrij spel. Door vallende takken en bomen doet het bos natuurlijk aan. Laten we de natuur meer en meer zijn gang laten gaan.

SAVE the DATE: 22 april 2023
Jaarlijks uitje van IVN Ede
Dit jaar gaan we naar de
Oostvaardersplassen

Lenteklokje

Foto: Ton Swagten, Vorden (GE)

Flora & Fauna in het dagelijks leven

Column van Nancy Beenken

Even in het niets stappen

Combineren van werk, studie, vrienden, hobby's en voldoende tijd voor jezelf nemen, is misschien wel een van de grootste uitdagingen die een mens voor de kiezen krijgt. De tijd van het jaar maakt alle keuzes er ook niet makkelijker op, want wat voor weer gaat het vandaag zijn? Hebben we een zonnige dag met weinig wind? Of moeten we de wollen sokken aantrekken om vervolgens over een klein sneeuwlaagje onze weg naar het werk te vervolgen? Al moeten we natuurlijk ook niet raar staan te kijken van een forse regenbui die altijd net op het verkeerde moment lijkt te komen.

Zo chagrijnig als het weer mij soms kan maken, zo weinig lijkt de natuur om de wisselvalligheid te geven. Wandelend door het bos merk ik op dat de eenden badderend op de vijver dobberen en dat de boomkruipers druk bezig zijn met foerageren. Alles gaat door, iedere dag, en niets zal dat doen stoppen.

Even in het niets stappen, of misschien datgeen dat toch alles is. Hoe druk alle dieren bezig zijn, lijkt het ook alsof zij er niets om geven. Het maakt ook eigenlijk niet uit of je wel of niet natregent, dus waarom zou ik mijzelf er druk over maken.

Wandelend door het bos stap ik even uit de drukte en terug in het moment.

Stiekem kun je merken dat het voorjaar aan het naderen is. De dagen beginnen weer langer te worden en de late winterbloeiers schieten tevoorschijn. Het lenteklokje (*Leucojum vernum*) is dan ook een populaire waarneming in deze tijd van het jaar. Deze mooie bloem lijkt veel op het zomerklokje (*Leucojum aestivum*). Het zomerklokje is groter dan het lenteklokje, heeft 3-7 bloemen per bloeistengel, en de zaden zijn zwart glanzig zonder aanhangsel. Naast dat het zomerklokje later bloeit, is deze dus ook op uiterlijke kenmerken goed te onderscheiden van het lenteklokje.

Eigenlijk is deze tijd van het jaar onwijs mooi. Het lijkt heel erg kaal, want de bomen hebben hun hardos nog niet terug, en het weer is wisselvallig, maar de late winterbloeiers zijn volop aanwezig, net als een groot deel van de wintergasten, maar ook druppelen de eerste broedvogels weer binnen om aanstalten te maken voor het voorjaar. In de hectiek van het leven is het soms heel makkelijk om te vergeten om je heen te kijken, maar als je dat dan doet dan word je op dit moment rijkelijk beloont. Uit de drukte in het niets stappen is misschien wel alles.

Kinderpagina

Wist je dat

Verschillende soorten bijen bij verschillende temperaturen beginnen te vliegen?

Hommels komen met hun warme jas van dichte haren het eerst tevoorschijn. Dan volgen de metselbijen uit het bijenhotel en als laatste vliegen de honingbijen. Zij moeten met elkaar een heel volk warm houden en zijn zuinig op hun verzamelde warmte.

Kijktip: Bij welke temperatuur zie jij deze bijen vliegen?

Muurrouwzwerper

Foto Henk Kloen

Eten en gegeten worden....

Wanneer metselbijen langere tijd hetzelfde bijenhotel gebruiken, komen er dieren die graag mee-eten.....

Zo zien wij regelmatig de Muurrouwzwever en sluipwespen. De muurrouwzwever "schiet" haar eitjes in de nestgangen. De larven doen zich te goed aan de larven van de metselbijen.

Rosse en Gehoorde metselbijen nestelen in allerlei holle stengels en maken graag gebruik van een bijenhotel.

Maar er zijn ook Rosse metselbijen gevonden in sleutelgaten, lege pindadoppen en dopsleutels in een schuur met gereedschap.

Waar zie jij metselbijen nestelen?

Metselbijen eten **nectar** uit bloemen: paardenbloem, longkruid, hondsdrif, blauw druifje, Sterhyacinth, speenkruid, bloemen van fruit. De vrouwtjes verzamelen daarnaast ook **stuifmeel** voor hun broed. Dit kan van fruitbomen zijn, maar Rosse metselbijen verzamelen vooral stuifmeel van de zomereik. Ze nemen het mee tussen de haren op hun buik; bijen met een gele buikschuier zijn vrouwtjes!

Tekst Ineke Jansonius.

Bronnen:

Metselbijen inzetten in de fruitteelt (Brouwer en Cuijpers)

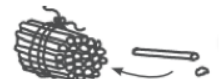
Gasten van bijenhôtels (pdf op internet)

Gehoorde metselbijen Foto: Ineke Jansonius

De vrouwtjes leggen **eitjes** in afzonderlijke broedkamers achter elkaar in het buisje. Na elk eitje wordt het kamertje dicht-gemetseld met een specie van leem of zand en speeksel. De eerste eitjes zijn bevrucht en daaruit komen de vrouwtjes. De laatste eitjes zijn onbevrucht en daaruit komen mannetjes. In het voorjaar zijn de laatsten de eersten en zie je dus eerst mannetjes die ongeduldig en soms gestapeld op de vrouwtjes wachten!

Doetip: Maak je eigen bijenhotel

1. Verzamel holle stengels van bijvoorbeeld riet, bamboe, zonne-bloemen of duizendknoop (diameter 6-11 mm voor metselbijen)
2. Droog de stengels en knip/zaag ze af op 15-20 cm lengte, zorg dat de achterkant dicht is
3. Bind de stengels strak bij elkaar met touw of vul een blik, pijp of kistje met de stengels
4. Span over de voorkant een stukje gaas, zodat de bijen in de stengels kunnen komen, maar vogels je stengels niet meenemen als nestmateriaal.

Je kunt ook gaten boren in een houtblok. Gebruik hard hout en boren van 3-10 millimeter. De boorgaten moeten glad zijn, de vleugels zijn teer.

Hang het bijenhotel bij voorkeur op het zuiden/oosten (ochtendzon!) en minimaal 1 meter boven de grond.

Zorg voor eten (bloemen)!